

STOLTHET & FÖRDOM

ÅKA SKIDOR SKICKADE EN DELAGATION TILL ROSA KHUTOR
I RYSSLAND PÅ JAKT EFTER NÄSTA STORA GREJ I SKIDVÄRLDEN.
EN RESA FYLLED AV BÅDE STABILT, SVINBRANT PUDER OCH EN
HÖG MED KROSSADE FÖRDOMAR.

TEXT BILLY SÖDERIN FOTO CHRISTOFFER SJÖSTRÖM

Ja, det är faktiskt så här det ser
ut bland träden i Rosa Khutor.
Inga lögner, bara fakta levererade
av David Kantermo.

Hettan omsluter mig, tangerar precis den gräns jag maktar med utan att få panik. Det ryker. Det svider i hud och ögon. Ansiktet är nedborrat i en hög med våta björklöv.

Här ligger jag på mage utfläkt över ett grovt träbord, befriad från kläder och värdighet. Som en stackars gris redo för slakt. Det lågbyggda timmerhuset är fönsterlöst och i det när-maste tomt sånär som på oss fyra. Det vill säga jag, och tre nakna ryska män av grövre kaliber. En domedagsliknande mansröst befaller mig:

- Scream with us!
- Va? What?
- SCREAM!!!

En hink iskallt vatten kastas över min redan randade, plågade rygg, varpå jag nätt och jämt hinna skrika innan de tre tar ton, ylar i högan sky och piskar mig med björkrusor. Igen, ska sägas.

Och skriker, det gör jag. För fy satan så det bränner. Halvminuten senare är det tack och lov över.

- Russian surprise, mässar rösten, varpå jag yr och svajande ledsagas ut i dagsljuset och prompt beordras ner i en gigantisk kittel med kallvatten. Va? Jaha, ner med hela kroppen alltså? Jo, även huvudet ska kylas kvickt. Hjärnan famlar efter kontroll och ordning.

En rysk överraskning? Det är det minsta man kan säga, tänker jag där nere i kitteln. Hela den här resan kan summeras så. Överraskande. Våldigt lite av fördomarna har slagit in, snarare slagits ut.

Här, vid bastuanläggningen några minuters promenad från centrala Rosa Valley, har vårt sällskap just fått uppleva traditionell rysk banya. En bastukultur vars rötter kan spåras till 900-talet och ett ganska brutalt blodsdåd, då prinsessan Olga hämnades makens mord genom att bjuda in förövarna till förhandlingar och ett stärkande bad i – just det – en timmerkoja. Männen som tvgade sig i godan ro brändes inne av arga änkan. Exakt hur detta ilska förfarande utvecklats vidare till hälsofrämjande bad behöver vi inte dryfta vidare.

- **DO YOU WANT** to take the easy way down, or the real way?

- Uhm... I'll take the real way?
- Okay, you go. But do not fall.

Mikhail Tigushkin, vår guide, skickar ut mig i en ränna som kännetecknas av i huvudsak tre drag. Den är konvex, lutar åt fel håll och är uppenbart svinfarlig. Fy satan så brant, och till höger rasar mitt sluff ut över en kant där fritt fall ner till Hades väntar den som gör bort sig. Hör dova dunsar när snön faller tungt mot botten.

Jag gör relativt korta svängar, lågavlastar och fäster blicken ut mot vänster. Dit ska skidor och medpassagerare, absolut inte höger, absolut förbjudet med minsta misstag här. Fem svängar, tio svängar, tjugio svängar. Ser slutet av rännan öppnas upp, och tempot ökar. Åkningen är långt från enkel, men ack så belönande ändå.

Att beskriva den terräng som möter oss är heller inte helt enkelt. Det låter sig inte göras med enkla pekpinna eller skisser. Men säg så här: Rosa Khutor ligger i huvudsak längs Aibga, en bergskam som egentligen är på tok för brant och dramatisk för att ha nedfarter

Långt där nere ser du delar av OS-arenan och den olympiska byn. Men först ska du ta dig an en spine, några dropp och skogsåkning i världsklass.

i traditionell mening. Skarpa hörn, vassa kammar och diverse stup. Rännor som slutar med dropp och platta landningar. Skog, visserligen bitvis gles och otroligt vacker – men även där ruvar fallgropar och andra naturliga fällor i bakhåll.

Men lik förbaskat ligger det här, skidsystemet. Vackert, stort och stolt med fenomenal åkning. Hur har det gått till? Svaret kan i rätt avsevärd mening kokas ner till ett enda ord: Geir. I efternamn heter han Ødegård Olsen, härstammar från Norge och är en absolut nyckelperson i sammanhanget. Geir, tidigare chef vid Hafjell, kallades in som rådgivare när Ryssland lyckades säkra olympiska spelen 2014 till Sotji. Meriter saknades inte, då Geir också var med och utvecklade OS-arenan i Lillehammer från noll och intet. Gott så, fast för det ryska äventyret såg det väl inte så värst lovande ut på pappret.

PREMISSERNA VAR KOMPLICERADE. För huvudorten Sotji vid Svarta Havet råder subtropiskt klimat. Palmer, vackra trädgårdar, promenadstråk och så vidare. Men vinter? Knappast. Det är lättare att hitta spår av sovjetisk propaganda än snö. Under Stalin etablerades Sotji som kurort för höga dignitärer inom partisystemet. Idag är det Rysslands största semesterort med i runda tal 350 000 bofasta. Cirka en timmes bilväg i östlig riktning, längs floden Mzymta har vi först samhället Krasnaya Polyana, *Vackra Dalen*. Strax därefter, Estosadok, *Estländska trädgården*, döpt efter de första bosättarna.

Hit skickades Geir för projektering av tänkta skidanläggningar i världsklass.

– Första gången jag åkte upp fanns det vilda hästar och vildsvin här. Taxichaffisen hade aldrig ens varit hit, skrattar Geir medan vi traverserar mellan gigantiska träd.

Trots att bergsområdet nu har förändrats avsevärt med liftar och annan infrastruktur är det inte alls svårt att se det framför sig. En total vildmark. Skogen andas fortfarande i sin egen takt, och verkar på det stora hela skita i att vi ens är där.

Byggherrarna fick också bara ta bort ett absolut minimum av flora och fauna när liftarna placerades ut. Åker du sittlift eller gondol är det således med träd under baken, för skogen röjdes bara vid själva fundamenten för liftstolparna. Ingen dum idé alls, och dessutom är det vackert.

TÄNKER DU PÅ Ryssland är det inte alls osannolikt att du direkt i tanken skuttar till politik, oroligheter och kontroverser. Ska vi då prata politik? Nej. Det här är inte rätt forum för sådant. Vi kan nöja oss med att konstatera lite hyfsat objektiv fakta. Ja, visumprocessen är än så länge lite omständlig. Ja, det går att se stora sociala skillnader. Och ja, gemene man kör bil som en blådäre.

Men å andra sidan – USA, ett land vi gärna lyfter fram och avundas, har minst sagt jämförbara orättvisor, administrativa hinder av alla tänkbara slag samt diverse våldsproblem, både inom och utom de egna gränserna. Eller vad sägs om Turkiet? Thailand? Nationer som svårliken kan sägas ha annat än klara problem med demokratin. Ändå packar vi gladeligen tofflor, telefon och svärmor i bagaget när det vankas solsemester därstädes.

DET VISSTE DU INTE Rosa Khutor har världsrekord för bikiniskidåkning. Ungefär 1 800 deltagare åkte samtidigt i badkläder 31 mars under *Boogel Woogel Alpine Carnival*. Festivalen erbjöd också kuddkrig i pist samt uppträdande av världens första skidåkande orkester.

Hierarkin för rysk friåkning är rätt enkel. Först kör den som törs. David Kantermo testade både gränser och nerver hela veckan lång.

SKOGEN ANDAS FORTFARANDE I SIN EGEN TAKT, OCH VERKAR PÅ DET STORA HELA SKITA I ATT VI ENS ÄR DÄR.

Det är inte ovanligt att skidfoto inkluderar ett visst förbättrande av lutning. Det behövs inte i Rosa Khutor, det är så här brant helt enkelt. Sanne Mona matar på i midjedjuft fluff.

RYSSLAND ÄR ARVFIENDEN. EN TYDLIG BJÄSSE MOT VILKEN VI KAN PROJICERA ALL VÄRLDENS ELÄNDE.

Vi sökte oss till Sotji för att åka skidor, och det fick vi sannerligen göra. Dessutom visade sig alla vi mötte, oavsett rang eller position, vara väldigt trevliga. En sak till har de gemensamt också, ryssarna. De är innerligt trötta på bilden av sitt hemland som någon slags terrornation där alla är jagade och hunsade till absolut, villkorslös Putinlydnad.

Vi gör lätt den tankevrurpan nämligen. Sverige, världens moraliska samvete och rättesnöre. Vi med vår påstådda neutralitet glömmar lätt att även vi utsätts för inhemsk propaganda från barnsben och därefter dagligdags i media.

Ryssland är arvfienden. Det står klart sedan tidigt 1700-tal då Karl XII med sina karoliner ivrigt försökte befästa Sverige som stormakt. Ryssen var och förblir jätten i öst som någon gång förväntas invadera oss med buller och bång. En tydlig bjässe mot vilken vi kan projicera all världens elände. De allra flesta ryssar är av helt annan åsikt. Vi är snarare varmt välkomna på besök. Invadera Sverige? Nej gubevars, vi vill bara ha det trevligt.

- HÄR, SLÅ dig ner. Varsågod kamrat! Testa den här ölen, den är från ett lokalt bryggeri.

Samtalet med Alexander Fedin börjar fint. En kanske inte helt arketypisk ryss, men ändå ett talande exempel från dalgången. Ska man vara nogräknad stammar Alexander från de omgivande bergen och en uppväxt på hög höjd. 35 år fyllda kan han berätta om en barndom i en tid då kommunismen ännu styrde.

Skolbussen kostade summa en rubel och tog närmare två timmar till slutdestinationen, dessutom var det en lång och besvärlig gångväg från ner från berget. Staten, som bestämt att alla barn skulle kunna ta sig till skolan oavsett var hemmet låg, tillhandahöll därför helikoptertaxi. Den resan kostade istället 1,20 rubel och tog 12 minuter. Ett lätt val för Fedin, även om det i övrigt var rätt svåra tider.

– Det var tuffa år fram till 1989. Pappa var alpinist och utbildade sig till ingenjör. Sen blev han anvisad tjänst på ett företag i Tjetjenien. Fem år skulle han jobba där. Det blev en del politiska problem, även på dagis, så vi flyttade hit till Krasnaya Polyana istället.

Fars intresse för bergen var bevisligen monumentalt. Efter 20 års målmedvetet sparande och gnetande kunde han 1991 sätta upp en lift på egen mark. Han hade då dessutom bitvis köpt in sig i det företag där han arbetade, vilka lämpligt nog designade liftar till Elbrus.

– 1993 satte vi upp vår andra lift, och 1994 en stollift till. 1997 blev det ännu en stollift, högt uppe på berget. Där hade vi lite problem med all snö, men vände det till vår fördel. Vi byggde lifthuset på hösten och lät det snöa över. Sen lade vi vändhjulet uppe på snön och väntade tills det smälte ner på plats!

Anläggningen fick namnet Alpika Service, och familjen valde 2007 att sälja till gas- och oljebolaget Gazprom. Tillsammans med Carousel, Gazprom och Rosa Khutor blir det sålunda totalt fyra skidområden på Aibga, det berg vid vilket Krasnaya Polyana ligger.

HÅRDA FAKTA ROSA KHUTOR

- ★ 15 hotell
- ★ 11 chalet
- ★ 5 lägenhetshotell
- ★ 30 barer
- ★ 1 sanatorium
- ★ 102 kilometer pist
- ★ 28 liftar
- ★ 404 snökanoner
- ★ 800 000 gäster vintern 2016–17
- ★ 1,9 miljoner besökare helåret 2016
- ★ 7% utländska besökare
- ★ 47% fler utländska besökare 2017 jämfört med 2016
- ★ längsta pist 8 377 meter
- ★ fallhöjd 1 534 meter
- ★ maximal åkheight 2 474 meter

FÖRRA ÅRET UPPSTOD ETT MASSIVT MISSFÖRSTÅND MELLAN DOMARNA OCH DE TÄVLANDE. STORT SLAGSMÅL. MASSA BLOD PÅ GOLVET.

Har du väl tagit dig ner via idiotbranta couloirer kan du gott kosta på dig ett glädjeskutt i skogen.

SJÄLVA OS-ARENAN BLEV ett mästerverk i sig, inte tu tal om det. Därom kan både deltagare och åskådare vittna. För Geir har utmaningarna varit enorma, och inte tog det slut med de olympiska spelen. Egentligen skulle uppdraget avslutas 2014, men lik förbaskat har Ødegård fortsatt som *Director of Sports*.

Det har inneburit handfast arbete med fortsatt expansion av skidområdet, för till skillnad från de flesta OS-arenor har vare sig Sotji eller Rosa Khutor fallit i dvala och förfall. Istället växer så det knakar. Antalet hotell ökar, så även andra servicefaciliteter. Vintern 2018 tillkom en sexstolslift ner till Magic Forest, och hade Geir fått bestämma hade det blivit fler på en gång. Långa köer under helger vittnar om att ökad kapacitet önskas.

– Så 2019 blir det en till ny lift ner på sydsidan mot Abchazien också, det behovet märkte vi tydligt redan ifjol. Dessutom gör vi planer för många år framåt, förklarar Geir.

Sergey Bachin är högsta chef ovan Geir, och som sådan en man som kan ha mycket bestämda åsikter.

– Han kommer till mig med önskemål om nya nedfarter, och ofta på ställen som inte är så enkla. Jag får hitta lösningar, och för det mesta lyssnar han på mig. Fast det händer att han tittar mig rakt i ögonen och säger ”Geir, now I am serious”. Då vet jag att han inte ger sig, då är det bara att lösa problemet. Fast naturligtvis gör vi bara sådant som är rimligt.

Pistkartan är spännande därefter. Geir och hans medarbetare har lyckats mejsla in liftar längs skyddande åsar och linjer i säkra zoner. Nedfarter likaså, även sådana som är rent av barnvänliga. En bedrift i sig.

Men det är allt däremellan som verkligen tilltalar. Få orter kan konkurrera med brantåkning, couloirer och skogsåk så extremt lättillgängliga som här. I princip är det bara att vända på klacken när du klivit av Tundra eller Kavkazskiy Express, nästan oavsett var längs bergskammen du är – och presto, där har du insteg till åkning som får det mesta att blekna. Vissa åk finns utmärkta på karta. *Crazy Khutor* exempelvis, instegsvinkel idiotbrant. *Yurev Khutor*, fritt fall. Med andra ord, se till att kissa före.

VI BEFINNER OSS i Mamot Bar där det ska delas ut priser för Rosa Khutor Freeride Contest, en deltävling i Russian Freeride Cup. Ursäkt vad sa du? Tala högre, jag hör inte!

– Jo, förra året uppstod ett massivt missförstånd mellan domarna och de tävlande. Stort slagsmål. Massa blod på golvet. Mycket, mycket bättre i år!

Jag stirrar på honom för ett ögonblick. Menar han allvar? Tydligt. Årets freeridetävling är alltså en succé, inte bara sett till antalet deltagare. Även åkarglädje och en resultatlista alla kan enas om verkar kunna föras in i kolumnen över framgångar för Rosa Khutor.

Saker ändras snabbt här, helt klart. För fem år sen visste väldigt få ryssar vad freeride ens var. Idag ser de lokala talangerna ut precis som sina europeiska och nordamerikanska förebilder. Samma prylar, samma kroppsspråk. Även åkningen börjar likna något, även om vissa tenderar att ha lite kamikazestuk på attacken utför berget.

Exempelvis den unge brädåkare som kommer studsande på röv och rygg förbi mig där jag står, tre fjärdedels väg ner i en couloiren *Suicide Chute*. Rännan gör sannerligen skäl för namnet, precis som brädåkarens ansats. Duns-duns-duns, sen tumlar han baklänges ut över en kant och försvinner.

David Kantermo och jag ser på varandra från lite avstånd. Vad fan liksom? Det blir till att raskt ta sig ner de sista partierna till botten av rännan, förmodligen vankas lite första hjälpen. Men där sitter han, brädsnubben. Mest bara omtumlad och förmodligen ganska blåslagen. Tummen upp, och sen kan vi ösa vidare ner mot träden i den lägre zonen.

Det är så otroligt vackert, som om naturen själv tänkt sig skidåkning som primärt syfte här. Pillowlines och puder. Snön förresten, den sitter fint och verkar inte vilja släppa taget.

Få laviner och bra kontroll kan i viss mening tillskrivas de många, och väldigt duktiga pro patrollers Rosa har. De söker av området dagligen och ser till att använda sina gaskanoner flitigt.

Men det är något med klimatet också. Temperatur och luftfuktighet är oftast rätt konstant, vilket gör snötäcket närmast homogent. Testar flera gånger att skjuta ner staven som går uppåt en meter ner utan några kännbara lager. Och trots att vi flera gånger provocerar snöfält för att få det att släppa sitter allt ändå kvar. För en åkare likt undertecknad, skolad i nervöst kanadensiskt puder är det lite nytt, och ganska oväntat. Snön här verkar lugnare. En påtaglig kontrast till dramatisk geografi.

HELA DALGÅNGEN VAR fram till 90-talet självförsörjande. Jordbruks-samhällen där dramatiken istället begränsade sig till enstaka björnat-tacker när nallarna ville spisa gris eller kyckling hos bönderna. Idag är de flesta jordbruken bara minnen, fast de stora pälsdjuren finns kvar lite här och där. Alexander Fedin mötte exempelvis en fin decemberdag björn istället för gruppen brädåkare han letade efter i en ränna.

– Jag tvärnitade och bara skrek. Tog av brädan och tänkte drämma till björnen, men den lubbade bara iväg. Två gånger har jag mött björnar sådär, säger Fedin med ett stort leende.

Glada miner råder även i de lite högre administrativa lagren. Över en middag med turistchef Sergey Khvorostyanyy får vi mängder med statistik och fakta. Allt pekar enligt honom uppåt för Rosa och Ryssland som turistnation, även om det än så länge är relativt få utländska besökare. Det är det där med visumtjafset, en petitess som förhoppningsvis snart ska vara förpassad till soptunnan.

– Vi måste få folk att tänka på bergskultur! Och även floden är en fördel för oss. Lyssna hur den sjunger! Full av känslor! Helt perfekt, skattar Sergey och skålar med oss.

Positivismen är påtaglig, och det är egentligen inte särskilt svårt att se sambanden. Efter Sovjetunionens fall 31 december 1991 brakade det mesta samman, varpå stora delar av kontinenten slängdes ner i ett omtumlande stålbad av gigantiska proportioner.

Det är en fortsatt pågående process. Självklart är inte allt gott, men heller inte av ondo. När samhällen föds eller förändras i all hast går det inte att helt kontrollera eller beräkna exakt vad som kommer ske, vad resultatet blir. Att Sotji, Krasnaya och i förlängningen Rosa Khutor kunnat resa sig ur detta tumult är mer än intressant. Det är en rysk överraskning. ✱

Billy Söderin skriker och tjoar av glädje när han åker. Fast det hörs ju inte på bild, tyvärr. Ni får helt enkelt lita på oss.

ROSA KHUTOR | RYSSLAND

RESA Flyg via Moskva till Sotji. Transport de fem milen till skidorten görs enklast med taxi. Krasnaya Polyana och skidorten Rosa Khutor ligger tätt inpå varandra. Det är enkelt att ta sig upp till Rosa via lift eller taxi, dag och kväll.

SÄSONG Slutet av november till slutet av april. Merparten av backarna ligger i nordöstlig riktning.

BOENDE Bäst är att bo i den olympiska byn på 1 170 meters höjd.

NÖJE Det finns mängder av barer, de allra flesta påtagligt stylade efter

europiska förebilder. Önskas mer rustik underhållning får du söka dig till Sotji, där man ännu kan hitta etablissemang med sovjetisk karaktär. Önskas glamour finns casino. Önskas sadism, testa rysk bastu.

VISUM Svenska medborgare behöver visum för att resa in i Ryssland. Ansökan kräver ett Rysslandsintyg för din reseförsäkring samt en inbjudan (turistvoucher) från ditt hotell. Ansök på visa.kdmid.ru eller ta hjälp av en resebyrå eller visumspecialist.

INFO en.rosaski.com